

LUOVA KAUPUNKIKEHITTÄMINEN

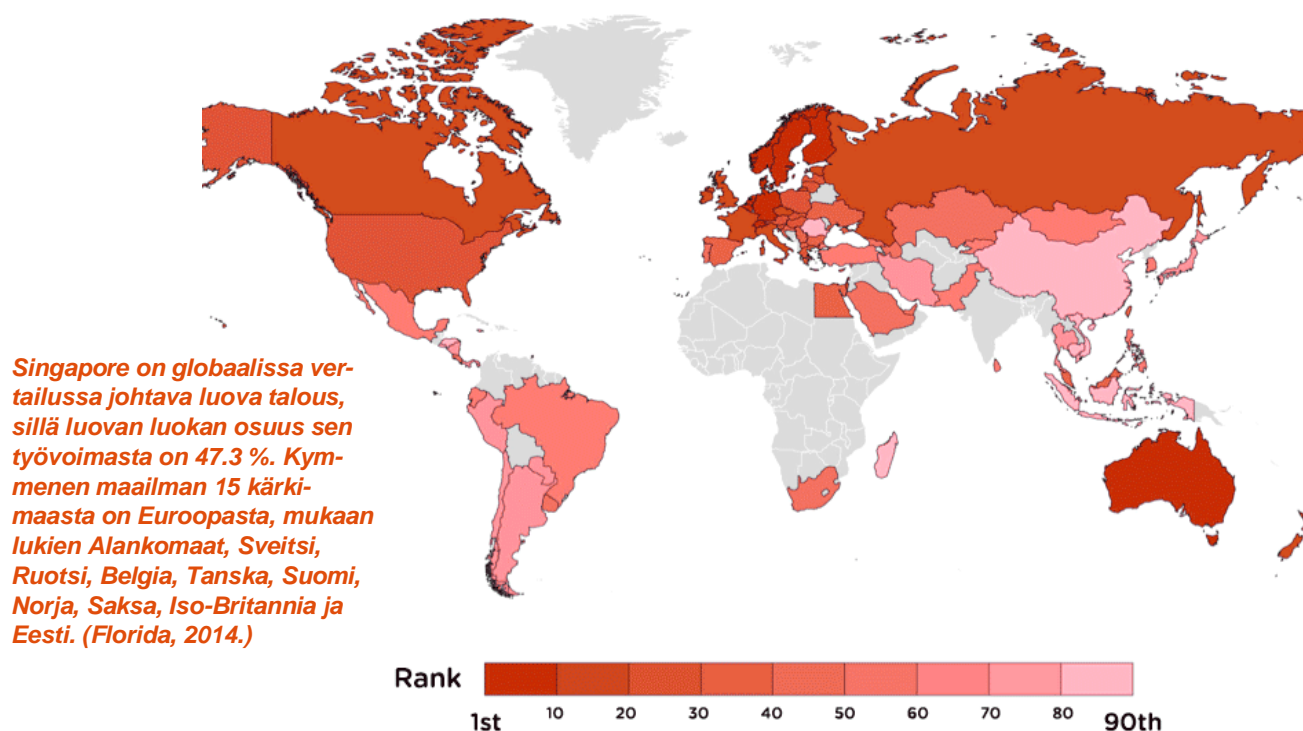
Ari-Veikko Anttiroiko
Tampereen yliopisto
Tampere 2023

LUOVA KAUPUNKIKEHITTÄMINEN MEILLÄ JA MUUALLA

Tämän luento-osion tehtävänä on konkretisoida luovan kaupunkikehittämisen ilmiötä esittämällä esimerkkejä sekä Suomesta että maailmalta. Tämä osio siis valottaa sitä, miten luovan kaupunkikehittämisen teemat, teorit ja strategiat näkyvät käytännön tasolla. Käsittely kohdistuu pääasiassa niihin tapauksiin, jotka ovat tulleet tunnetuiksi nimenomaan siitä, että niitä on kehitetty luovan kaupungin (*creative city*) idean varassa.

Eurooppa osana globaalia kokonaiskuvaa

Ennen kuin menemme kaupunki- ja yhdyskuntatason tapauksiin, on syytä tehdä pieni ekskursio siihen, millaisena luova talous näyttäytyy globaalina ilmiönä. Jos katsotaan luovan luokan osuutta työvoimasta, suurin osa maailman johtavista luovista maista tulee Euroopasta. Suomi on tällä tavoin tarkasteltuna yksi alan johtavista maista maailmassa. Kärkeä tässä suhteessa edustaa Singapore, jonka työvoimasta lähes puolet kuuluu Richard Floridan luokittelun mukaisiin "luoviin" ammatteihin. Asiaa havainnollistaa seuraava kuvio.

Lähde: Florida, Richard (2014). Europe in the Creative Age, Revisited. January 17, 2014. Available at <http://quarterly.demos.co.uk/article/issue-1/europe-in-the-creative-age-revisited-7/>

Kuvio 5.1. Luovan talouden globaali kokonaiskuva. (Florida 2014.)

Richard Florida on tarkastellut luovuuden jakautumista globaalisti. Hänen 3T-malliin perustuvien mittaustensa mukaan Ruotsi edustaa tässä suhteessa maailman kärkeä, Yhdysvallat perässään toisella sijalla. Tässäkin luokituksessa Euroopan maat pärjäävät hyvin, sillä 15 kärki-maan joukossa niitä on maanosittain tarkasteltuna eniten: Suomi (3), Tanska (4), Norja (7), Alankomaat (10), Belgia (11), Irlanti (12), Iso-Britannia (13), Sveitsi (14) sekä Ranska ja Saksa (molemmat 15). Tämä rankkaus korreloi vahvasti edellä esitetyn luovan luokan rankkauksen kanssa. Yleisesti näyttää siltä, että globaaleissa luovan kaupungin edellytyksiä kuvaavissa rankkauksissa Pohjoismaat, anglo-amerikkalaiset maat ja Keski-Euroopan maat omaavat eniten vahvuuksia.

Euroopassa on sekä luovan aikakauden voittajia että perässähiittäjiä. Ruotsi samoin kuin muutkin Pohjoismaat ja Alankomaat omaavat tällä saralla vahvuuksia. Iso-Britannia ja muutamat Manner-Euroopan maat, kuten Saksa ja Belgia, muodostavat Euroopan tasolla suhteellisen hyvin luovuushaasteeseen vastanneen ryhmän. Toisaalta Etelä-Euroopan maat, kuten Portugali, Italia, Kreikka ja Espanja, eivät ole Floridan mukaan yhtä hyvin sopeutuneet luovan aikakauden haasteisiin. Tämä heijastaa jonkin verran sitä tosiasiaa, että *Pohjois-Euroopassa* luovan kaupungin kehittäminen on varsin teknologiavetoista, jossa kiinnitetään huomiota sekä luovan luokan ja varsinkin osaamisen kysymyksiin ja luovan teollisuuden kehittämiseen, kun taas *Etelä-Euroopassa* ja osin Keski-Euroopassakin ankkuroidutaan vahvemmin maan historiallisiin juuriin ja sitä kautta kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuuriteollisuuden edistämiseen. (Ks. Hospers 2003.)

Alueittaisessa vertailussa Suomesta nimenomaan pääkaupunkiseutu erottuu luovan talouden kannalta vahvimpana alueena, joka eräässä vertailussa oli Euroopan alueista sijalla 22. Muita vahvoja keskittymiä Suomessa ovat suurimmat yliopistokaupungit, kuten Tampere, Turku ja Oulu.

Katsaus ulkomaisiin kehittämishankkeisiin

Luovan kaupungin standardiesimerkit ilmentävät siirtymää teollisen kauden tuotannosta ja kulutuksesta jälkiteollisen kauden viihteen, taiteen, tiedon ja kulutuksen keskittymiin. Tämä on lähihistoriallisesti tarkasteltuna tärkein luovan kaupunkikehittämisen konkreettinen ilmenemismuoto varsinkin länsimaissa ja osin myös nopeasti kehittyneissä Aasian maissa. Esimerkkejä tästä trendistä voidaan mainita:

- South Central Kentucky Cultural Center, Glasgow, Kentucky USA
- Rote Fabrik, Zürich, Sveitsi
- Kop-van-Zuid, Rotterdam, Alankomaat
- HafenCity, Hampuri, Saksa
- Zsolnay kulttuurikortteli, Pécs, Unkari
- Factory 798, Beijing, Kiina.

Vaikka siirtymä hylätystä tehtaasta kulttuurikeskukseksi tai satama-alueesta viihteen keskittymäksi on tyypillistä jälkiteollisen ajan kaupungeille, kyseessä on tietenkin vain yksi luovan kaupunkikehityksen ilmentymä. Tosiasiassa luovuuteen kytkeytyvät kehittämistoimet sisältävät sekä eriluonteisia että eri mittakaavan hankkeita, jolloin mitään yleispätevää ohjenuoraa paikalliselle kehittämiselle on vaikea antaa. Kehittäminen on aina sidoksissa paikkakunnan ominaisuuksiin, asemaan ja kehitysnäkyymiin.

Vaikka luovan kaupungin kehittäminen vaihtelee pienimuotoisesta paikallisen yritystoiminnan edistämisestä suurhankkeisiin, jälkimmäiset ovat joka tapauksessa saaneet osakseen eniten mediajulkisuutta. Euroopassa tämän alan kehittämisen tunnetuimmat tapaukset liittyvät siten ennen muuta suuriin investointihankkeisiin ja suur tapahtumiin. Tunnettuja eurooppalaisia suurhankkeita ovat La Défense (Pariisi), Liverpool One, Hampurin HafenCity ja Lontoon Docklands. Tällaiset hankkeet ovat saaneet osakseen paljon huomiota ja ne vaativat suuria pääomia ja myös melkoista riskinottoa. Suuri osa tällaisista hankkeista liittyy lähinnä kaupunkikeskustojen, kaupunginosien ja entisten teollisuusalueiden uudistamiseen. Kuten edellä todettiin, niiden nopea yleistyminen heijastaa Euroopan aikaisessa vaiheessa tapahtunutta mittavaa teollistumista ja pääosin toisen maailmansodan jälkeen tapahtunutta talouden rakennemuutosta ja laajamittaista tuotannon ja

myös logististen palvelujen siirtymistä alhaisemman kustannustason maihin. Samalla on tapahtunut selvää siirtymää kohti kulutuskeskeistä kaupunkikehittämistä, joka näkyy palvelujen, viihteen, ostoskeskusten ja ostokatuja, huvipuistojen ja vastaavien vetonaulojen ja myös ympäristön viihtyisyyden ja turvallisuuden korostumisena kaupunkikehittämisessä.

Euroopassa tunnettuja luovia kaupunkeja ovat esimerkiksi Barcelona, Glasgow, Bilbao, Amsterdam ja Dublin. Barcelona vastasi rakenneuudistukseen kehitysprosessilla, jonka yksi tärkeä elementti oli Olympia-kisojen organisointi vuonna 1992 ja sitä seurannut teollisen rakenteen uudistaminen mm. vahvistamalla kaupungin asemaa dynaamisena kokous-, muotoilu- ja matkailukaupunkina. Glasgow on puolestaan tunnettu vuoden 1990 Euroopan kulttuuripääkaupunkina, joka on pystynyt uudistamaan imagoonsa ja vahvistamaan luovaa taloutta osana omaa rakenneuudistustaan. Kolmas kouluesimerkki on Bilbao, jonka rakenneuudistuksen symboliksi muodostui paljon keskustelua herättänyt Guggenheim-museo. Amsterdam on tunnettu liberaalista kulttuuristaan ja kanaalien halkomasta viihtyisästä kaupunkiympäristöstään. Dublinissa puolestaan yksi alan tunnettu esimerkki on keskellä kaupunkia sijaitseva Temple Barin alue. Sitä on markkinoitu Dublinin "kulttuurikorttelina", joka on tullut suosituksi turistikohdeeksi mm. vilkkaan yöelämänsä ansiosta.

Luovan kaupungin kehittämisponnistuksistaan kansainvälisesti tunnettuja esimerkkejä löytyy kosolti erityisesti Australiasta ja Kanadasta. Esimerkiksi Sydney on globaalien kehityskäytävän näkökulmasta sijainniltaan syrjäinen, mutta samalla Australian kansainvälistynein ja veto-voimaisin kaupunki, joka on jo vuosia pyrkinyt rakentamaan vetovoii-

maista kaupunkibrändiä. Sydneyn kehittämisen yksi kulmakivi on luovan talouden kehittäminen, jonka symboliksi on muodostunut kaupungin satama-alueella sijaitseva Sydneyn oopperatalo. (Ks. Atkinson & Easthope 2009.) Toronto puolestaan aloitti 2000-luvun alkupuolella luovan kaupungin ideaan perustuvan kehittämistyön. Siellä kyseinen kehittämisidea kytkettiin mm. kaavoitukseen ja infrastruktuurin rahoitusratkaisuihin eli lähestymistapa oli hyvin kokonaisvaltainen. Torontoa on usein luonnehdittu uusliberaaliksi kaupungiksi sen markkinaehtoisuutta korostavan kehittämisselityksen vuoksi. Tämä heijastuu myös siinä tavassa, jolla Toronto on hyödyntänyt luovan kaupungin ideaa.

Yhdysvalloissa luoviksi nimettyjä kaupunkeja ovat esimerkiksi sellaiset kuin Washington D.C., Seattle, Boston ja San Francisco – jokaisella toki hiukan erilainen lähtökohta ja erilainen profiili. Suurimpia luovan luokan keskittymiä amerikkalaisten metropolien joukossa ovat mm. Durham (Pohjois-Carolina), San Jose (Piilaakso), Washington D.C., Ithaca (New York) ja Boulder (Colorado). Yksi luovan kaupunkikehittämisen tunnetuimpia tapauksia oli aikanaan nimenomaan Baltimore, jossa sisäsatamasta kehitettiin viihtyisä matkailukohde ja kaupungin maamerkki. Urban Land Institute luonnehti Baltimorea 2000-luvun lopulla jälkiteollisen ranta-alueiden kehittämisen malliksi, josta muu maailma voi ottaa oppia.

Koska Japani on yksi niitä maita, jotka kokivat rakennemuutoksen syvällisesti, se on myös tarttunut varsin hanakasti myös luovan kaupunkikehittämisen mahdollisuuksiin. Suurkaupungeista mm. Yokohama on pyrkinyt soveltamaan systemaattisesti luovan kaupungin kehittämisidea ja erityisesti osallistavaa kulttuuri- ja taidekeskeistä lähestymistapaa omassa kehittämistyössään 2000-luvun puolivälistä lähtien.

Minato Mirai 21 on tämän kehittämistyön lippulaiva. Osakassa ns. Grand Front Osaka-rakennuskompleksiin kuuluu mm. Knowledge Capital –osio, jonka tehtävänä on palvella tiedon tuottamista ja leviämistä. Myös Kioto on tunnettu kulttuuristaan ja historiastaan, mikä on antanut sille luontaisia edellytyksiä luovan kaupungin kehittämiseen. Japanissa on myös lukuisia pienimuotoisempia mutta sitäkin kiinnostavampia tapauksia. Yksi näistä on Kanazawa, joka on ehkä kaikkein ilmaisukykyisin tapaus keskisuurten kaupunkien sarjassa. Se on UNESCO:n hyväksymä käsityön ja kansantaiteen luova kaupunki, joka on aktiivisesti pyrkinyt hyödyntämään paikallista ympäristöä, kulttuuria ja elinkeinoelämää elinkeinopolitiikassaan (Sasaki 2010). Toinen esimerkki on Otaru, jonka satama, kanaali ja varastorakennukset palvelivat aikanaan liike-elämää, mutta toiminta tyrehtyi rakennemuutoksen myötä ja osin myös siksi, että sotien jälkeen talouden painopiste siirtyi Sapporoon. Otarua on luonnehdittu Sapporon nukkumalähiöksi, mutta sen rinnalla kaupunki kehittyi vuosien saatossa merkittäväksi turistikohteeksi. Ehostettu kanaali on ehkä kaupungin tärkein vetovoimainen kohde, samoin kuin monet ravintolat, käsityöliikkeet ja basaarit, joita sijoitettiin vanhoihin varastorakennuksiin. Luonnonolosuhteita hyödyntävistä tapauksista voidaan mainita vastaavasti vaikkapa Beppu Kyushun saarella, joka on tullut tunnetuksi kuumista lähteistään ja kylpyläkulttuuristaan.

Suomalaiset luovat kaupungit

Suomessa on muutamia suuria luovan kaupunkikehittämisen hankkeita, kuten Kalasatama Helsingissä ja Finlayson Tampereella, jotka ilmentävät aivan samaa trendiä kuin edellä mainitut ulkomaiset esimerkit. Ne ovat investointipainotteisia, niihin liittyy joko uudisrakenta-

mista tai korjaus-, lisä- ja muutosrakentamista. Luovan kaupungin kehittäminen on kuitenkin paljon muutakin kuin mittavia kehityshankkeita. Itse asiassa valtaosa kehittämistoiminnasta on inkrementaalista ja painottuu viihtyisyyden ja vetovoimaisuuden lisäämiseen kohtuullisin korjaus- ja uusinvestoinnein ja pääasiassa olemassa olevan kaupunkirakenteen puitteissa. Tämä näkökohta on erityisen vahvasti esillä suomalaisessa kehittämistoiminnassa. Tähän "kevyempään" luovan kaupunkikehittämisen sarjaan kuuluu mm. festivalisaatioon perustuva kehittämistyö, mistä hyviä esimerkkejä ovat vaikkapa Pori Jazz, Kuhmon kamarimusiikkijuhlat tai Kaustisen kansanmusiikkijuhlat (ks. Kainulainen 2005; Tohmo 2005). Luovan kaupunkikehittämisen hengessä vahvistetaan myös luovien alojen yritystoimintaa edistämällä esimerkiksi design-alan yritysten klusteroitumista, peliteollisuuden tuotekehitystoimintaa tai kulttuurialan yrittäjien vientitoimintaa. Hyvä esimerkki tästä on Helsingin kaupungin pyrkimys vahvistaa profiiliaan kansainvälisesti tunnustettuna muotoilukaupunkina, mihin liittyen mm. alan yrittäjät ovat muodostaneet vuonna 2005 design-korttelin kaupungin keskustaan (<http://www.designdistrict.fi/>). Vastaavanlaista luovaa kaupunkiprofiilia ilmentää vaikkapa Tampere media- ja kulttuurikaupunkina, Lahti muotoilukaupunkina, Turku kulttuurikaupunkina tai Rovaniemi matkailukaupunkina (Ks. suomalaiskaupunkien luovista kehitysprosesseista Kainulainen 2005; Anttiroiko 2012; Anttiroiko & Hatakka 2012). Käytännön tasolla tätä kehitystä on pyritty edistämään tarjoamalla toimitiloja luovien alojen toimijoille, mistä hyviä esimerkkejä ovat Uusi tehdas (Tampere), Kaapelitehdas (Helsinki), Logomo (Turku), Luovien alojen keskus Mylly (Kuopio), Rytmikorjaamo (Seinäjoki) ja Villatehdas (Hyvinkää).

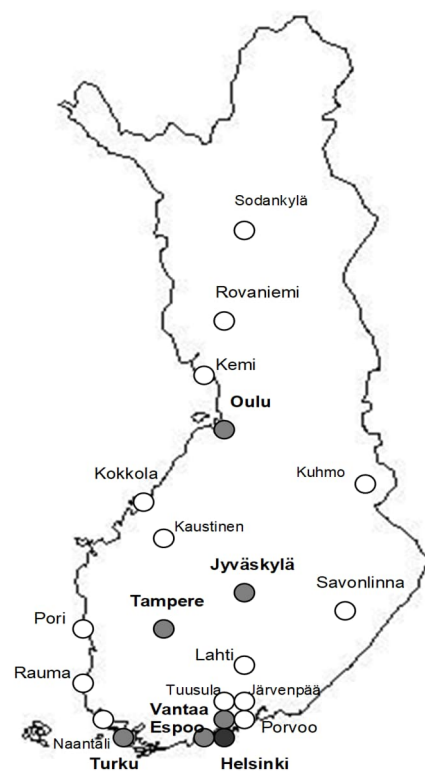
Esimerkkejä suomalaisista luovan kaupunkikehittämisen temaattisista painopisteistä:

- Festivaalien ja tapahtumien ympärillä tapahtuva toiminta: Kaustinen, Seinäjoki, Tampere ja Helsinki
- Kulttuuriperintö ja luonto: Tuusula ja Järvenpää, mm. Ainola
- Teemakohteet: Joulupunkin pajakylä (Rovaniemi) ja Muumimaa (Naantali)
- Suuret musiikkifestivaalit: Savonlinnan ooppera ja Porin Jazz
- Muotoilu: Helsinki ja Lahti
- High-tech- ja yliopistokaupungit: Tampere, Oulu ja Jyväskylä
- Historiallinen kaupunki: Turku (Turun linna, keskiaikaiset markkinat, Euroopan kulttuuripääkaupunki 2011)
- Helsinki (pääkaupunki/maan suurin kaupunki): Suurtapahtumat, Helsingin kulttuuri- ja taideinstituutiot, Kaapelitehdas, Arabianranta, Maailman muotoilupääkaupunki 2012, Design-kortteli, Forum Virium Helsinki jne.

Sinänsä luovan kaupungin ideaan liittyviä kehittäjiä on ollut vireillä monissa suomalaiskunnissa jo paljon ennen kuin siitä tuli globaali kehittämisidea. Monet alkuvaiheen omaksujat olivat maaseutukuntia, mistä tältäkin kannalta hyvä esimerkki on kansanmusiikkifestivaalin järjestämisen 1960-luvulla aloittanut Kaustinen. Kansanmusiikista tuli kunnan brändi ja myös taloudellisesti merkittävä tekijä. Merkittävää Kaustisen osalta on se, että se on pieni (hiukan yli 4000 asukasta) ja sen sijainti on epäedullinen sekä liikenne yhteyksien että lähimpien kaupunkien suhteen. Sen kehityksen ydin on kansanmusiikissa, jossa kunnalla on pitkät perinteet ja joka on näkynyt vahvasti yhdyskunnan elämässä. Tältä pohjalta paikalliset kehittäjät aloittivat kansanmusiikkifestivaalin järjestämisen vuonna 1968. Tämän jälkeen perustettiin

kansanmusiikki-instituutti (1974) ja myöhemmin mm. kansansoitinmuseo ja Alakönni-opisto. Toiminnan volyymi on 2000-luvulla ollut 2-3 miljoonan euron luokkaa vuositasolla, joka on tuonut resursseja paikalliseen kehittämiseen. Sen tunnettudesta huolimatta musiikkifestivaalit ovat kärsineet aika ajoin myös taloudellisista ongelmista, mikä kertoo karua kieltä tämän tyyppisen kehittämistoiminnan haasteista.

Muita tapauksia, joissa kulttuuritapahtuma on muodostunut tärkeäksi osaksi kunnan brändiä ja kehittämistä, ovat Kuhmo (kamarimusiikkifestivaali), Sodankylä (filmifestivaali), Ikaalinen (Sata-Häme Soi), Urjala (Pentinkulman päivät) ja Rääkkylä (Kihaus).

Kuvio 5.2. Esimerkkejä luovista kunnista ja kaupungeista Suomessa.

Luovan kaupungin kehittämisen ilmentymiä ovat myös teemapuistot ja vastaavat kohteet, kuten Joulupunkin pajakylä Rovaniemellä ja vuonna 1993 perustettu Muumimaailma Naantalissa. Tähän yhteyteen voidaan liittää myös vaikkapa Kemin lumilinna ja sen ympärille luotu talvimatkailukohde tapahtumiseen ja palveluineen. Tällaiset kohteet kytkeytyvät selkeästi kaupallisiin intresseihin ja matkailun kehittämiseen.

Kulttuurihistoriasta ammentavia tapauksia Suomessa ovat erityisesti Tuusula ja Järvenpää pääkaupungin liepeillä. Niillä on edelleen seudun historiasta kumpuavaa kulttuurista pääomaa, joiden kruununa tunne-

taan Ainola, Sibeliuksen kotimuseo Järvenpäässä. Tuusulanjärven rannalle muodostunut taitelijayhteisö kirjailijoihin, runoilijoihin ja taidemaalareineen oli merkittävässä roolissa suomalaisen kansallisen identiteetin rakentamisessa. Näihin kulttuuria ja historiaa hyödyntäviin kaupunkeihin voidaan liittää myös pieni joukko rannikkokaupunkeja, joiden vanhan kaupungin alueet puutalokortteleineen muodostavat kehittämisen kannalta tärkeän resurssin. Näihin lukeutuvat mm. Porvoo, Rauma ja Kokkola. Monet keskisuuret kaupungit, joilla on korkea kulttuurinen profiili ja kulttuuri-orientoitunut kehittämisselitys, ovat tukeutuneet nimenomaan tapahtumien ja festivaalien järjestämiseen. Hyvä esimerkki on Savonlinna, joka tunnetaan oopperafestivaalistaan, ja Pori, joka puolestaan tunnetaan Pori Jazz festivaalista. Molemmissa hyödynnetään myös paikallisia matkailukohteita, Savonlinnassa oopperajuhlien pitopaikaksi valittua Olavinlinnaa ja Porissa Yyterin hiekkarantoja.

Samalla kun kulttuurin vetonauloja hyödynnetään paikan markkinoinnissa ja matkailun kehittämisessä oikeastaan kaikissa maamme kunnissa, luovuuden inspiroimat yrityskehitysstrategiat ovat löytäneet tiensä kuntien kehittämiseen yllättävänkin hitaasti. Yksi aikaisen vaiheen omaksuja oli Lahti, joka alkoi 2000-luvulla edistää luovan kaupungin verkostoitumista LuovaLahti.fi-portaalin puitteissa, josta suunniteltiin kohtaamispaikkaa luovan teollisuuden ja kulttuurialan toimijoille. Samalla se toimii tiedotuskanavana sekä yritysten että kuntalaisten suuntaan. Vuonna 2009 Lahti käynnisti Lahti: BIENNALEN, joka kokosi muotoilu- ja taidetapahtumia neljän kuukauden ajalle heinäkuusta lokakuuhun, millä kaupunki pyrki rakentamaan imagoaan muotoilukaupunkina pääkaupunkiseudun läheisyydessä. Lahdessa on järjestetty jo vuodesta 1975 lähtien julistetaiteen katselmuksia, jotka nykyisin tunnetaan Lahden kansainvälisenä julistetriennaalina.

Suurempien kaupunkien sarjassa erottuu muutamia kaupunkeja, jotka ovat samalla maamme kasvukeskuksia ja kansainvälisen liiketoiminnan tärkeimpiä solmukohtia. Helsinki on keskeinen toimija pääkaupunkiseudun keskuksena, jota täydentävät Espoo ja Vantaa omilla vahvuuksillaan. Pääkaupunkiseudun merkitystä korostavat teknologinen osaaminen, ylemmänasteinen koulutus, logistiikka sekä kansallisesti tärkeät kulttuuri-instituutiot.

Suurimpien kaupunkien sarjaan kuuluvat Turku historiallisena rannikkokaupunkina, Oulu pohjoisen Suomen keskuksena sekä Tampere ja Jyväskylä sisämaan kaupungeina, jotka molemmat ovat high-tech-orientoituneita yliopistokaupunkeja. Niillä kaikilla on omia vahvuksiinsa varsinkin kulttuurielämän ja elinkeinotoiminnan saralla (ks. Kainulainen 2005, 322). Turulla on erityinen rooli nimenomaan historiallisena rannikkokaupunkina. Luovan kaupungin kehittämissuunnitelmat voimistuivat Turussa erityisesti siinä vaiheessa, kun siitä tuli Euroopan kulttuuripääkaupunki yhdessä Tallinnan kanssa vuodelle 2011. Turku tunnetaan kulttuurikaupunkina, jossa on verrattain vahvaa luovan talouden ja kulttuurin toimintaa ja siihen liittyvää koulutusta. Kulttuurikampus Turku on seudun korkeakoulujen, konservatorion, tiedepuiston ja kaupungin luoma verkosto, joka pyrkii kulttuurisektoria vahvistamalla lisäämään alueen vetovoimaisuutta. Sen yhteydessä toimii mm. kulttuurihyvinvoinnin osaamiskeskus.

Tampere, Oulu ja Jyväskylä ovat kaikki high-tech-vetoisia yliopistokaupunkeja. Näistä Tampereella on vahvin kulttuuri-imago, joka pohjautuu erityisesti musiikkiin ja teatteriin. Tampere perusti vuonna 2006 erityisen Luova Tampere –ohjelman, joka oli aikanaan laajin elinkeinopoliittisesti motivoitu luovan kaupungin kehittämissuunnitelma Suomessa.

Suomen kuntien ja kaupunkien lähestymistapaa luovan kaupungin kehittämiseen voidaan jäsentää suuntaa-antavasti seuraavan kuvion osoittamalla tavalla. Se kuvaa lähinnä 2000-luvun tilannetta, jossa luovan kaupungin kehittämisessä ei ole 2020-luvulle tultaessa tapahtunut sinänsä kovinkaan suuria muutoksia.

Luovan kaupunkikehittämisen rooli elinkeinopoliitikassa

		<i>Matalan profiilin lähestymistapa:</i> Luovan kaupungin idealla vaatimaton rooli elinkeinojen edistämisessä	<i>Institutionaalinen lähestymistapa:</i> Insitutionaalinen tuki suurille tapahtumille, instituutioille ja kehittämisohjelmille	<i>Business-orientoitunut lähestymistapa:</i> Liiketoiminta, luovat alat ja kaupalliset vetovoimakohteet	<i>Ruohonjuuri-orientoitunut lähestymistapa:</i> Paikallinen historia ja kulttuuri kehittämisen lähtökohtana
Kunnan koko-luokka	Suuret kaupungit (>100,000 asukasta)	Espoo, Vantaa, Oulu, Jyväskylä	Turku, Helsinki	Tampere	—
	Keskisuuret kaupungit	Kokkola, Mikkeli, Hyvinkää, Kuopio, Joensuu etc.	Savonlinna, Pori	Rovaniemi, Lahti	Tuusula, Järvenpää
	Pienet kunnat (<20,000 asukasta)	<i>(suurin osa pienistä kunnista)</i>	Kuhmo, Ikaalinen	Naantali	Kaustinen

Kuvio 5.3. Luova kaupunkikehittäminen Suomessa 2000-luvulla.

Lopuksi

Luovan kaupungin erityispiirteiden hyödyntäminen erityisesti elinkeinopoliittisessa kehittämisessä on kiinni kunkin yhteisön ominaisuuksista ja lähtökohdista ja toisaalta sen poliittisten päätöksentekijöiden ja avaintoimijoiden tekemistä strategisista valinnoista, joilla tähdätään yhdyskuntaa hyödyttävään arvon luomiseen. Edellä esitetyt esimerkit osoittavat hyvin sen, kuinka valtavan kirjon luovan kaupungin kehittämisstrategiat ja -menetelmät muodostavat.

Teollisen rakennemuutoksen seurauksena syntyneet kehittämiskonseptit ovat saamassa haastajia yhteiskuntakehityksen edetessä. Monet edellä esitetyt esimerkit ovat syntyneet jälkiteollisen kehitysvaiheen murroksessa. On vaikea sanoa, mihin luovan kaupunkikehittämisen trendit ovat viemässä 2020-luvulla kriisien sävyttämässä pandemian jälkeisessä ajassa, jossa näyttävät korostuvan mm. sosiaalisen osallisuuden ja oikeudenmukaisuuden vaatimukset, identiteettipoliittikka ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Koronaviruspandemia vaikutti merkittävästi matkailuun, kulttuurisektoriin ja luoviin aloihin varsinkin sen alkuvaiheessa, mikä kertoo alan haavoittuvuudesta. Toisaalta alalla kehiteltiin myös uusia tapoja sopeutua haastavaan tilanteeseen. Siitä, mitä uutta on nousemassa, olemme hitaasti näkemässä vasta erilaisia heikkoja signaaleja. Yksi tulevaisuuden trendi lienee joka tapauksessa se, että teknologiset innovaatiot yhdistyvät yhä mielikuvituksellisemmin kulttuurin ja luovan talouden sisältöalueisiin. Luova talous tulee kytkeytymään yhä enemmän myös sekä kestävään kehitykseen että hyvinvoinnin eri ulottuvuuksiin.

Roope Mokaan kolumni "Kaupunkien taloudellinen malli on rikki – luova luokka ei pelastanutkaan sitä" (YLE 8.11.2017) on kiinnostava puheenvuoro muutaman vuoden takaa luovan kaupungin orastavasta uudesta vaiheesta. Mokka väittää uusliberaalia kehittämisparadigmaa myötäilevän luovan luokan kehittämisen tulleen tiensä päähän. Hänen mukaansa kehittämisen on hyödynnettävä ja osallistettava kaikkia kaupunkilaisia. Mokka toteaa: "Uuden kaupunkitalouden lähtökohtana pitää olla koko inhimillisen pääoman reilu ja fiksu käyttöönotto, ei vain erikoistuneiden ja hyvintienaavien työntekijöiden verottaminen, jotta saadaan syrjäytynyt enemmistö hoidettua." On oletettavaa, että 2020-luvulla syntyy uusia luovan kaupungin strategioita ja kokeiluja, jotka heijastavat sekä muuttuneita olosuhteita että uusia arvoja.

Helsinki on kenties maailman paras esimerkki luovan luokan strategian onnistuneesta toimeenpanosta. Vielä 90-luvulla se oli harmaa ja tylsä kaupunki, josta matkattiin Tukholmaan, Berliiniin, Lontooseen tai avautuvaan itäblokkiin rosojen ja toleranssin perässä.

Sitten teollisuuden taakseen jättämät punatiilirakennukset valtasi luova luokka.

Uuden kaupunkitalouden lähtökohtana pitää olla koko inhimillisen pääoman reilu ja fiksu käyttöönotto

Nyt Helsingissä on maailman parhaimmiston kuuluva yöelämä. Startup-teknologiakulttuuri. Ravintolatarjonta. Paahtimosekene. Olutharrastaja pärjää täällä hyvin. Huippuosaamista löytyy kaikilta aloilta. Suvaitsevaisuutta ei tarvitse etsiä. Tänään kaupunkimme tapahtumiin matkustetaan ympäri maailmaa roson ja toleranssin perässä.

Samaan aikaan automaatio panee puolet kaupunkimme työpaikoista uusiksi seuraavan 10–20 vuoden aikana. Luovan luokan tuoma työpaikkojen kasvu ei ole merkittävää, kenties jopa päinvastoin, se on automaation ansiosta jopa negatiivista. Asumisen hinta pääkaupunkiseudulla taas on yhtä kova kuin sen ravintolatarjonta.

Olemme siis uuden kaupunkitaloudellisen ortodoksian edessä. Se ei enää voi perustua erikoistuneeseen ja korkea-arvoiseen työhön, vaan sen pitää kohdistua kaikkiin kaupunkilaisiin. Ei tiettyyn luokkaan.

Lähde: Roope Mokaan kolumni: Kaupunkien taloudellinen malli on rikki – luova luokka ei pelastanutkaan sitä (YLE 8.11.2017). URL: <https://yle.fi/a/3-9916222>

Lähteet

Anttiroiko, A.-V. (toim.) (2012). Luovat ratkaisut kaupunkien kehittämisprosesseissa. Näkökulmia Tampereen, Turun, Jyväskylän ja Seinäjoen innovatiivisten kaupunkikehityshankkeiden toteutukseen. KUPERA-hankkeen raportti 12.1.2012. Tampere: Tampereen yliopisto, Johtamiskorkeakoulu.

Anttiroiko, A.-V. & Hatakka, A. (toim.) (2012). Luovuustekniikat kaupunkikehittämisen apuna. Tampere: Tampereen yliopisto, Johtamiskorkeakoulu.

Atkinson, R. & Easthope, H. (2009). The Consequences of the Creative Class: The Pursuit of Creativity Strategies in Australia's Cities. *International Journal of Urban and Regional Research* 33(1), 64-79.

Florida, R. (2014). Europe in the Creative Age, Revisited. January 17, 2014. Available at <http://quarterly.demos.co.uk/article/issue-1/europe-in-the-creative-age-revisited-7/>

Hospers, G.-J. (2003). Creative cities in Europe. Urban competitiveness in the knowledge economy. *Intereconomics* 38(5), 260-269.

Kainulainen, K. (2005). Kunta ja kulttuurin talous. Tampere: Tampere University Press.

Mokka, R. (2017). Kaupunkien taloudellinen malli on rikki – luova luokka ei pelastanutkaan sitä. YLE 8.11.2017. URL: <https://yle.fi/a/3-9916222>

Sasaki, M. (2010). Urban regeneration through cultural creativity and social inclusion: Rethinking creative city theory through a Japanese case study. *Cities*, 27, Supplement 1, 3-9.

Tohmo, T. (2005). Economic impacts of cultural events on local economies: an input-output analysis of the Kaustinen Folk Music Festival. *Tourism Economics*, 11(3), 431-451.